

TÜRK TORAKS DERNEĞİ

TÜRK TORAKS DERNEĞİ ÇEVRE SORUNLARI VE AKCİĞER SAĞLIĞI ÇALIŞMA GRUBU “ÇANAKKALE’DE TERMİK SANTRALLERE HAYIR” BASIN BİLDİRİSİ

Kömürlü termik santraller yalnızca enerji üretim tesisleri değildir; aynı zamanda hava, su, toprak, deniz ekosistemi ve insan sağlığı üzerinde kalıcı etkiler bırakabilen önemli kirlilik kaynaklarıdır. Bu tesislerin faaliyetleri sonucunda atmosfere partikül maddeler, kükürt dioksit, azot oksitler, ağır metaller, kalıcı organik kirleticiler ve kül salınmaktadır. Bu kirleticiler yalnızca santral çevresinde değil, rüzgâr ve atmosferik taşınım yoluyla çok daha geniş alanlarda etkili olabilmektedir. Halk sağlığı açısından en kritik kirleticilerden biri ince partikül maddelerdir. PM2.5 ve PM10 olarak tanımlanan bu parçacıklar solunum yollarının derin bölgelerine ulaşabilir, akciğer dokusunda inflamasyona ve oksidatif strese yol açabilir. Bu maruziyet; KOAH, astım, bronşit, pnömoni, akciğer kanseri, kalp krizi, inme ve erken ölüm riskini artırmaktadır. Hava kirliliği ayrıca çocuklarda akciğer gelişimini olumsuz etkilemekte, gebelik sürecinde erken doğum ve düşük doğum ağırlığı riskini artırmakta, yaşlılar ve kronik hastalığı olan bireyler için daha ağır sonuçlara neden olmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü hava kirliliğini bulaşıcı olmayan hastalıklar ve erken ölümler açısından temel çevresel risklerden biri olarak değerlendirmektedir.

Termik santrallerden salınan kükürt dioksit ve azot oksitler solunum yollarında tahrişe, bronkospazma, hava yolu duyarlılığında artışa ve astım-KOAH alevlenmelerine yol açabilmektedir. Termik santrallerin etkisi yalnızca klasik hava kirliliğiyle sınırlı değildir. Kömür yakılması yoğun karbon emisyonuna neden olarak iklim krizini derinleştirmektedir. Ağır metaller ve toksik kimyasallar ise yalnızca solunan hava yoluyla değil, suya, toprağa, tarımsal ürünlere ve deniz canlılarına geçerek besin zinciri üzerinden de insan sağlığını tehdit etmektedir. Arsenik, cıva, kurşun ve benzeri kirleticiler kanser, nörolojik gelişim bozuklukları, böbrek ve karaciğer hasarı, üreme sağlığı sorunları ve çocuklarda bilişsel etkilerle ilişkilidir. Bu nedenle termik santrallerin etkisi yalnızca baca gazı ölçüleriyle sınırlandırılmaz. Hava kalitesi, su kaynakları, deniz sedimanı (tortu/çökelti), tarım alanları, deniz canlıları ve biyogöstergeler birlikte izlenmelidir. Çünkü çevresel kirlilik çoğu zaman ilk bakışta görünür olmayabilir; ancak zaman içinde canlı dokularda, deniz ekosisteminde ve toplum sağlığı göstergelerinde birikici bir yük olarak ortaya çıkar.

Çanakkale bu açıdan özel bir hassasiyet taşımaktadır. Marmara Denizi ile Çanakkale Boğazı’nın kesişim alanında yer alan Karabiga kıyıları, hem ekolojik hem de stratejik açıdan son derece önemli bir bölgedir. Bölgede termik santraller, yoğun gemi trafiği, sanayi tesisleri ve kıyı kullanım baskısı bir araya gelmekte; bu durum deniz ekosistemi üzerinde kümülatif bir risk oluşturmaktadır. Karabiga kıyılarında yapılan değerlendirmeler, sediman kalitesinin bazı göstergeler açısından henüz ciddi bir bozulma düzeyine ulaşmadığını düşündürse de, makroalglerde saptanan metal birikimi ekosistemin erken uyarı verdiğini göstermektedir. Özellikle çinko, kurşun ve bakır gibi metallerin bazı biyogöstergelerde birikim göstermesi, kirliliğin yalnızca suda ölçülen anlık değerlerle değerlendirilemeyeceğini ortaya koymaktadır. Deniz ekosistemlerinde ağır metallerin biyobirikim göstermesi, zamanla besin zincirine aktarım

ve insan sağlığı açısından risk oluşturma potansiyeli taşır. Bu nedenle Çanakale ve Karabiga özelinde termik santral kaynaklı emisyonlar ile deniz ekosistemindeki ağır metal yükü birlikte ele alınmalıdır.

Çanakale'nin sorunu yalnızca yerel bir evre sorunu değildir. Bu bölge; Marmara Denizi'nin ekolojik dengesi, boğaz ekosistemi, balıkçılık, tarım, kıyı yaşamı ve halk sağlığı açısından ulusal öneme sahiptir. Termik santrallerin yarattığı hava kirliliği KOAH, astım ve kalp-damar hastalıkları başta olmak üzere kronik hastalık yükünü artırırken; ağır metal ve kl kaynaklı kirlilik denizel yaşamı, toprağı ve gıda güvenliğini tehdit etmektedir. Buna ek olarak bölgede yer alan demir-elik üretim tesisleri de partikül madde, sera gazı ve toksik metal salımları açısından önemli bir ek kirlilik kaynağıdır. Bu tesislerden kaynaklanan kirleticiler havaya, toprağa ve suya taşınarak ağır metal birikimi, ekosistem bozulması ve besin zinciri üzerinden insan sağlığı açısından ilave risk oluşturabilir.

Türk Toraks Derneği'nin yıllardır vurguladığı gibi, temiz hava hakkı temel bir yaşam hakkıdır. Çevresel yükümlülüklerini yerine getirmeyen tesislere fiilen "kirletme izni" anlamına gelebilecek düzenlemeler yapılması toplum sağlığı açısından kabul edilemez. Halk sağlığı, kısa vadeli enerji üretim gerekçelerine feda edilemez. Enerji politikaları planlanırken yalnızca üretim miktarı değil; erken ölümler, hastane başvuruları, ilaç kullanımı, iř gücü kaybı, ocuk sağlığı, kronik hastalık yükü ve ekosistem tahribatı da hesaba katılmalıdır.

Bu erevrede çağrımız açıktır:

Çanakale ve Biga- Karabiga'da daha önce açılmış termik santrallerin yukarıda belirtilen ekosistem ve canlı yaşamı üzerine etkileri yetmezmiş gibi 'kapasite artışı' olduğu ileri sürülerek yeni bir termik santralin kurulması için izin süreçlerinin başladığı öğrenilmiştir. Çanakale bölgesindeki termik santraller, bölgenin tarımını, havasını suyunu ve deniz ekosistemini bozmaktadırlar. İklım krizinin her gün ortaya çıkardığı ařırđ iklim olayları ile insanlığın karşı karşıya kaldığı, doğrudan ölümlerin yaşandığı son sıcak hava dalgalarındaki kaybedilenler en somut gösterge olarak önümüzde tüm çıplaklığı ile durmaktadır. Yaşadığımız günlerde dışarıda dolaşılamayacak düzeyde, sağlığı akut olarak etkileyen sıcaklar, hemen ardından ařırđ yağışların neden olduğu seller, su baskınları artık günlük hayatımızın olağanı haline gelmiştir. Artık bilimsel olarak kanıtlandığı gibi fosil yakıtların kullanılması iklim krizini derinleştirmektedir. Tüm bu ařırđ iklim olaylarının kök nedenlerinden en önemlisi kömür gibi fosil yakıtların kullanılmasıdır. Tüm dünyada fosil yakıtlardan çıkmak için çeşitli önlemler geliştirilir, çok önemli sera gazı kaynağı olan kömürlü termik santraller kapatılırken, ülkemizde de diğerlerinin kapatılması gerekirken yenisinin hangi ad altında olursa olsun açılmaya çalışılması anlaşılamamıştır. Ülkemizin bu yıl iklim krizinin tartışılacağı COP31 toplantısına ev sahipliği yapacağı da düşünüldüğünde, yeni bir termik santralin için izin sürecinin başlatılması oldukça çelişkilidir. Bu nedenle bir an önce yeni bir termik santral izin sürecinin iptali, var olan kömürlü termik santrallerin de bir an önce kapatılmasının planlaması gerekmektedir. Ülkemizin kaynakları yenilenebilir enerji olanakları açısından oldukça zengindir ve bir an önce bu kaynaklara yönelik planlamaların yapılması gelecek nesillere temiz hava ve ekosistem mirası teslim edilmesini talep ediyoruz.

Çanakale'nin havası, suyu, denizi, ormanı ve insanı korunmalıdır. Kömürlü termik santrallerin sağlık ve evre üzerindeki olumsuz etkileri bilimsel olarak açıktır. Bugün alınacak kararlar yalnızca bugünkü enerji politikalarını değil, gelecek kuşakların yaşam hakkını da belirleyecektir. Temiz hava, sağlıklı evre ve sürdürülebilir yaşam hakkı ertelenemez.

Türk Toraks Derneği